

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра міжнародного приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з навчальної роботи

_____ / *І.О.Мінгазут дінов*

«___» _____ 20__ р.

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«Міжнародне торгове та валютне право»

для студентів

**ГАЛУЗІ ЗНАНЬ – 0302 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ – 7.03020201 «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»**

КИЇВ – 2013

Розробник: **к. ю.н., доц. Криволапов Богдан Михайлович**

Обговорено та рекомендовано до видання Науково-методичною радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол від «____» _____ 20__ року № ____

Голова науково-методичної ради _____ В.А. Бугров

«____» _____ 20__ року

© **Б.М. Криволапов, 2013 рік**

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Міжнародне торгове та валютне право» є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» *галузі знань – 0302 «Міжнародні відносини», спеціальності – 7.03020201 «Міжнародне право».*

Предметом вивчення дисципліни «Міжнародне торгове та валютне право» є: теорії та джерела міжнародного торгового права, дається характеристика системи права міжнародної торгівлі, її елементів, аналізуються особливості транскордонних комерційних правовідносин, правовий статус їх учасників; основні джерела та суб'єкти міжнародного валютного права, класифікація валютних операцій в міжнародному праві, міжнародне правове регулювання валютних операцій, юридичні проблеми конвертованості.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Міжнародне валютне право» має зв'язок з такими навчальними дисциплінами як «Порівняльне банківське право», «Міжнародне приватне право», «Міжнародне фінансове право».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістовних модулів:**

1. Міжнародне торгове право
2. Міжнародне валютне право

I. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою початкової дисципліни є надання знань студентам з основ торговельного права у на міжнародному рівні, а також правового регулювання міжнародних валютних відносин.

1.2. **Основними завданнями** вивчення даної навчальної дисципліни є надання необхідних навичок для виконання практичної, аналітичної та науково-дослідної роботи у сфері міжнародного торгового та валютного права.

1.3. **Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен – знати:**

- понятійний апарат міжнародного торгового та валютного права;
- основні інститути, вимоги вітчизняного законодавства та основних міжнародних договорів та конвенцій;
- особливості становлення та тенденції сучасного розвитку міжнародного торгового та валютного права в світі;

вміти:

- розробляти юридичну позицію в інтересах клієнта, а також контраргументи проти позиції опонентів; вести дискусію й дебати з питань міжнародного торгового та валютного права;
- формулювати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного

торгового та валютного права;

- проводити юридичний аналіз міжнародних торгових та валютних відносин;
- представляти інтереси клієнта в цивільних і господарських справах у судах України, третейських судах, у тому числі в міжнародному комерційному арбітражі; формувати юридичну позицію й доказову базу, складати процесуальні документи;
- здійснювати юридичний супровід основних видів зовнішньоекономічних операцій.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин / 3 кредити ECTS, зокрема: *лекції - 34 год., семінарські заняття - 34 год., самостійна робота – 40 год.*

2. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

3. Засоби діагностики успішності навчання та методи оцінювання

3.1 Знання та розуміння студентів оцінюється за допомогою: есе, тематичних досліджень, здійснення аналітики, групової роботи, кейс-стаді, ситуативних тестових завдань, опитування у різних формах.

3.2. Когнітивні навички (навички мислення) оцінюються через: аналіз, есе, кейси, різнорівневі тести, оцінювання усіх частин окремих модулів, включаючи самостійну роботу.

3.3 Практичні навички студентів оцінюються за допомогою: проектної практичної роботи, есе, кейсів, комбінованих різнорівневих тестів у поєднанні або без поєднання з конкретними ситуативними завданнями; написання практичної роботи, рольових ігор, аналізу ситуацій роботи органів судочинства, зокрема та насамперед міжнародного, практичної роботи міжнародних інституцій, порівняльного аналізу правових норм.

3.4 Контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки (100%)** включає: презентацію (20%), глибинність методології у репрезентованому дослідженні (20%), здійсненність та узгодженість пропозицій (20%), ступінь оригінальності (20%) та визначення методологічних проблем теми, ситуації (20%) та **оцінювання практичної підготовки (100%)** включає: якісну цілісність спостереження (25%), здатність оцінити проблему (25%), ідентифікацію шляхів і методологію вирішення проблеми, яка виникла чи може виникнути (25%), окреслення шляхів вирішення специфічних (неординарних) проблем (25%).

Контроль якості вищої освіти, засоби діагностики та методи оцінювання детально зазначені у «Положенні про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-

модульній системі організації навчального процесу» та відповідно у робочих програмах навчальних дисциплін.

4. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНЕ ТОРГОВЕ ТА ВАЛЮТНЕ ПРАВО

Змістовий модуль 1. Міжнародне торгове право

Тема 1. Поняття та джерела права міжнародної торгівлі

Поняття права міжнародної торгівлі. Основні концепції права міжнародної торгівлі, його система та інститути. Історія права міжнародної торгівлі (середньовічне *lex mercatoria*) та основні тенденції розвитку (електронна комерція). Сучасна концепція *lex mercatoria*.

Суб'єкти та об'єкти права міжнародної торгівлі. Основні види суб'єктів права міжнародної торгівлі. Юридичні та фізичні особи. Інші види суб'єктів міжнародного комерційного обігу. Основні види об'єктів права міжнародної торгівлі. Товари, грошові кошти, цінні папери, інтелектуальна власність, роботи, послуги, інформація.

Роль Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) в регулюванні міжнародних комерційних відносин. Історія створення та мандат ЮНСІТРАЛ. Організаційна структура та методи роботи ЮНСІТРАЛ. Організація роботи Комісії. Робочі групи. Секретаріат ЮНСІТРАЛ. Діяльність ЮНСІТРАЛ. Документи ЮНСІТРАЛ.

Тема 2. Міжнародна купівля-продаж товарів

Віденська конвенція ООН про міжнародну-купівлю продаж товарів 1980 року (КМКПТ). Історія прийняття КМКПТ. Загальні положення та принципи КМКПТ. Сфера застосування КМКПТ. Вибір закону за КМКПТ. Правила тлумачення КМКПТ та договору купівлі-продажу. Форма договору згідно КМКПТ. Порядок укладання договору. Права та обов'язки сторін за КМКПТ. Обов'язки продавця. Місце та термін поставки. Невідповідність товару договору. Обов'язки покупця. Ризик втрати. Відповідальність за порушення КМКПТ. Відповідальність продавця. Відповідальність покупця.

Позовна давність в міжнародній купівлі продажу товарів. Основні положення Конвенції ООН про позовну давність 1974 року. Строки, початок, перебіг і закінчення строків позовної давності за Конвенцією 1974 року. Наслідки їхнього закінчення.

Міжнародні правила для тлумачення для тлумачення торговельних термінів (Інкотермс). Загальні положення та історія прийняття Інкотермс. Формат та структура Інкотермс. Характеристика груп та термінів Інкотермс 2010. Характеристика групи «Е». Термін EXW. Характеристика групи «F». Термін FCA.

Термін FAS. Термін FOB. Характеристика групи “С”. Термін CFR. Термін CIF. Термін CIP. Термін CPT. Характеристика групи “D”. Термін DAP. Термін DAT. Термін DDP . Відмінність Інкотермс 2010 від Інкотермс 2000.

Тема 3. Загальні положення про договори

Принципи Міжнародних комерційних договорів УНІДРУА: поняття, правова природа і структура акту. Порівняльний метод правознавства. Загальні принципи договірної права. Основні положення про укладення, дійсність, тлумачення договору та його зміст. Поняття виконання і невиконання договору. Розірвання договору та порядок відшкодування збитків. Положення про зобов'язання, що пов'язані із договором: зарахування, відступлення прав і договорів, передача обов'язків. Строки позовної давності.

Тема 4. Міжнародно-правове регулювання розрахунків в зовнішній торгівлі

Основні форми міжнародних розрахунків. Кредитовий переказ. Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародні кредитові перекази 1992 року.

Вексель як форма міжнародних розрахунків. Загальні положення про вексель. Відмінність англо-американського векселя від Женевського векселя. Чек як форма міжнародних розрахунків.

Поняття і види акредитивів. Вимоги до поданих за акредитивами документів, зобов'язання банків. Розрахунки шляхом акредитиву. Уніфіковані правила і звичаї для документарних акредитивів 2006 р. Банківські гарантії та резервні акредитиви, їх відмінність від акредитивів. Конвенція ООН про незалежні гарантії та резервні акредитиви 1995 р.

Поняття інкасо. Види інкасо. Розрахунки шляхом інкасо. Уніфіковані правила з інкасо 1995 р.

Тема 5. Правове регулювання міжнародних перевезень

Поняття та види транспортних перевезень. Загальна характеристика джерел права, які регулюють різні види перевезень.

Колізійні питання договорів міжнародного перевезення. Уніфікація правил міжнародних перевезень.

Міжнародні залізничні перевезення. Відповідальність сторін у зв'язку з перевезенням вантажу по залізницям.

Міжнародні автомобільні перевезення. Відповідальність сторін у зв'язку з перевезенням вантажів автотранспортом.

Міжнародні повітряні перевезення. Відповідальність сторін у зв'язку з перевезенням вантажів повітряним транспортом.

Міжнародні морські перевезення. Колізії законів в галузі торговельного мореплавства та уніфікація морського права. Зобов'язання з морських перевезень. Фрахтування суден. Коносамент. Чартер. Агентування морських суден.

Відповідальність за доставку та збереження вантажу. Зіткнення суден та аварія. Рятування.

Міжнародні річкові перевезення.

Тема 6. Правове регулювання фінансування міжнародного експорту

Основні способи фінансування міжнародного експорту. Поняття та види лізингу. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг 1988 р.(КМФЛ). Сфера застосування та загальні положення КМФЛ. Права й обов'язки сторін. Обов'язки лізингодавця. Обов'язки лізингоодержувача. Відповідальність сторін. Відповідальність у разі якщо обладнання не поставлене, або поставлене із затримкою. Відповідальність у разі несплати лізингоодержувачем лізингових платежів.

Поняття факторингу. Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг 1988 року. Поняття міжнародного факторингу. Сфера застосування даної Конвенції. Прав та обов'язки сторін. Відповідальність сторін.

Змістовий модуль 2. Міжнародне валютне право

Тема 7. Поняття та джерело міжнародного валютного права

Поняття міжнародного валютного права. Валютні цінності. Поняття валютних операцій. Поточні валютні операції. Операції пов'язані з рухом капіталів.

Суб'єкти міжнародного валютного права. Міжнародні організації як суб'єкти міжнародного валютного права. Визначення резидентів. Визначення нерезидентів.

Джерела міжнародного валютного права. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного валютного права. Міжнародний договір як джерело міжнародного валютного права.

Світові валютні системи. Система золотого стандарту. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система.

Тема 8. Валютний контроль

Поняття валютного регулювання та контролю. Напрями валютного контролю.

Механізм валютного контролю. Суб'єктивна складова валютного контролю. Суб'єкти валютного контролю. НБУ у сфері валютного регулювання. Кабінет Міністрів України у сфері валютного регулювання. Функції державних органів і банківської системи України у сфері валютного контролю. Функціональна складова валютного контролю. Форми валютного контролю. Методи валютного контролю. Сфера валютного контролю.

Відповідальність за порушення валютного законодавств. Стаття 16 Декрету КМУ «Про систему валютного регулювання та валютного контролю» від 19. 02. 93. № 15-93.

Тема 9. Валютні угруповання

Поняття валютних блоків. Стерлінговий валютний блок. Доларовий блок. Золотий блок. Блок країн «осі».

Валютні зони. Характерні риси валютних зон. Стерлінгова валютна зона. Зона долару США.

Європейська валютна система. Передумови введення єдиної європейської валюти. Європейська валютна змія. Створення європейської валютної системи. Три компонента Європейської валютної системи.

Порядок створення європейського валютного союзу. План Жака Делора. Критерії «конвергенції». Сценарій вводу обігу євро.

Європейській центральний банк. Функції Європейського центрального банку. Керуюча рада. Виконавчий комітет. Загальна рада.

Тема 10. Правове регулювання валютних обмежень

Поняття валютних обмежень. Історія виникнення валютних обмежень. Мета валютних обмежень.

Форми валютних обмежень. Валютні обмеження в країнах з активним платіжним балансом. Валютні обмеження в країни з пасивним платіжним балансом.

Міжнародний валютний фонд та валютні обмеження. Стаття 8 Договору про міжнародний валютний фонд. Поточні міжнародні угоди. Справа «Худ корпорайшн». Множина валютних курсів. Справа «песофікації». Дискримінаційні валютні засоби. Компенсаційні угоди. Стаття 14 Договору МВФ про «перехідні положення». Дефіцитна валюта згідно Договору про МВФ. Процес ведення валютних обмежень за МВФ.

Валютні обмеження в законодавстві України. Системи попередніх імпорتنих депозитів. Обмеження строку розрахунків в іноземній валюті. Обмеження суми ввозу та вивозу національної та іноземної валюти фізичними особами. Обмеження переказу іноземної валюти за кордони України за рахунок особистих коштів. Реєстрація кредитів в іноземній валюті. Обмеження на експорт капіталу. Обов'язкова продаж надходжень в іноземної валюти. Обмеження з питань національної безпеки. Валютні блокади. Спрощена процедура МВФ дозволу на введення валютних обмежень (Рішення Виконавчої Дирекції № 144-(52/51)).

Валютні кліринги як форма валютних обмежень. Поняття валютних клірингів. Мета клірингових угод. Односторонній валютний кліринг. Двосторонній валютний кліринг. Багатосторонні валютні клірингові угоди. Європейській платіжний Союз.

Тема 11. Міжнародно-правові питання конвертованості

Поняття та значення конвертованості. Вільноконвертована валюта. Частково конвертована (обмежено конвертована) валюта. Неконвертована валюта. Зовнішня конвертована валюта. Внутрішня конвертована валюта.

Класифікація валют за МВФ. Форми конвертованості. Конвертованість де-юре. Конвертованість де-факто. Концепція «вільно використаної валюти».

Класифікатор валют НБУ. Валюта першої групи класифікатора. Валюта другої групи класифікатора. Валюта третьої групи класифікатора НБУ.

Конвертованість та ОЕСР. Міжнародний рух капіталів. МВФ та міжнародний рух капіталів. Кодекс лібералізації руху капіталів. Поточні платежі, пов'язані з рухом капіталів. Невидимі правочини.

Тема 12. Конвертованість в праві ЄС

Концепція руху капіталу в праві ЄС. Поняття руху капіталів в Римському договорі. справа Справа *Graziana Luisi and Giuseppe Carbone v Ministero del Tesoro*. Класифікація «руху капіталів» за Директивою Ради ЄЕС № 88/361/CEE від 24 червня 1988 року про застосування ст. 67 Договору про ЄЕС.

Принцип свободи руху капіталів. Принцип свободи руху капіталів за Директивою Ради ЄЕС № 88/361/CEE від 24 червня 1988 року про застосування ст. 67 Договору про ЄЕС.

Принцип свободи руху капіталів в сучасному праві ЄС. Свобода капіталів та платежів за Договором про функціонування ЄС.

Проблеми відображення принципу свободи руху капіталів в українському законодавстві. Основні положення Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами Класифікація «руху капіталів» в українському законодавстві.

5. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Завальна Ж.В., Старинській М.В. Валютне право України: Навч. посібник. – 2 –ге вид., перероб. І допов. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 384 с.
2. Костюченко О.А. Правові засади валютного регулювання в Україні: навчальний посібник. – К.: КНТ. 2009. – 224 с.
3. Мережко А.А. Транснаціональное торговое право (lex mercatoria). – К.: Таксон, 2002. – 463 с.
4. Тынель А., Функ Я., Хвалей В. Курс международного торгового права. – Мн.: Амалфея, 1999. - 600 с.
5. Фолсом Р.Х., Гордон М.В., Спаногл Д. Міжнародні торгові угоди Пер. Н. Зубар [та ін]. – 5. вид. – Х. : ОКО; Будапешт : Colpi, 1997. – 398 с.

6. Шмиттгофф Клайв М. Экспорт: право и практика международной торговли. - М., Юрид. лит., 1993. – 512 с.
7. Эбке Ф.Вернер. Международное валютное право – Пер. с немец. - М., «Международные отношения», 1997. – 336 с.

ДОДАТКОВА

8. Ana Mercedes Lopez Rodrigues. Lex Mercatoria [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://www.jura.au.dk>
9. Roy Goode, Herbert Kronke, Ewan McKendrick, Jeffrey Wool, Transnational commercial law: text, cases, and materials. Oxford; New York: Oxford University Press, 2007 – 770 p.
10. Альтшулер А.Б. Международное валютное право. – «Международные отношения», 1984. – 256 с.
11. Белов А.П. Способы обеспечения обязательств во внешнеэкономических сделках. – М.: Внешнеэкономический центр «СОВИНТЕРЮР», 1992. – 96 с.
12. Белоглазев Александр. Міжнародне контрактне право. – К.: Таксон, 2000. – 170 с.
13. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. – 2-ге вид., перероб. й доп. — К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 305 с.
14. Бункина М.К., Семенов А.М Основы валютных отношений: Учебн.пособие. — М.,1998.
15. Бушев А.Ю., Макарова О.А., Попондопуло В.Ф. Коммерческое право зарубежных стран: Учебное пособие/ Под общ. ред. В.Ф. Попондопуло. – СПб.: Питер, 2003.— 288 с.
16. Валютный рынок и валютное регулирование. / Под редакцией И.Н. Платоновой. – М., 1996.
17. Васильев Е.А. Валютно-финансовый кризис и международное право. - М., «Международные отношения», 1982.
18. Венская конвенция о договорах международной купли-продажи товаров. Комментарий: – М.: Юрид.лит., 1994.– 320 с.
19. Внешнеторговые сделки/Составитель И.С. Гринько. – Сумы: Фирма «Реал», 1994. – 464 с.
20. Гальчинський А.С. Сучасна валютна система. - К., «Лібра», 1993.
21. Гердеген Матіас. Європейське право / Пер. з німецької. – К.: «К.І.С.», 2008, – 528 с.
22. Зыкин И.С. Договор во внешнеэкономической деятельности. — М.: Междунар. отношения, 1990. — 224 с.
23. Инкотермс 2010. Публикация ИСС № 715. Правила ИСС по использованию национальных и международных торговых терминов / Пер. с англ. Н.Г. Вилковой. Издательство: Инфотропик Медиа, 2010. — 274 с
24. Кабанец О.І., Кольга В.Д. Валютне регулювання в Україні. – Донецьк: Донеччина, 2000. – 224 с.

25. Коментар ІСС до правил Інкотермс 2010. Розв'язання та практичне використання / [пер. з англійської ТОВ «Асоціація експортерів та імпортерів ЗЕД»]. – К.: Асоціація «ЗЕД», 2011. – 216 с.
26. Криволапов Б.М Валютні застереження в міжнародному приватному праві //Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2011. – Вип.99 ч.2, сс.109-114.
27. Криволапов Б.М Місце міжнародного валютного права в сучасній системі права //Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К.,2010. – Вип.93 ч.2, с. 98-102.
28. Криволапов Б.М Правові аспекти свободи руху капіталів в європейському співтоваристві.// Науковий вісник Дипломатичної академії України. К., 2008. – Вип. 9
29. Криволапов Б.М Чинні обмеження на рух капіталів в українському законодавстві та їх відповідність європейським стандартам//Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2009. – Вип. 84 (част. II)
30. Криволапов Б.М. Валютні обмеження у сучасному міжнародному праві.// Науковий вісник Дипломатичної академії України. К., 2003. – Вип. 9, сс. 236-250.
31. Лазебник Л.Л. Міжнародне фінансове право: Навч. пос. – К: Центр учбової літератури, 2008, – 312 с.
32. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения. / Под редакцией Красавиной Л.Н. - М., «Финансы и статистика», 1994.
33. Міжнародні валютно-кредитні відносини. / Під редакцією Філіпенка А.С. - К., «Либідь», 1997.
34. Пейро М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения: Пер. с франц. – М., Прогресс, 1994.
35. Подцерковний О.П. Грошові зобов'язання господарського характеру: проблеми теорії і практики. – Видання друге. - К.: Юстініан, 2007. – 424 с.
36. Право Европейского Союза: правовое регулирование торгового оборота. Учебное пособие. Под редакцией проф. В.В. Безбаха, доц. А.Я. Капустина, проф. В.К. Пучинского – Издательство ЗЕРЦАЛО, 1999. — 400 с.
37. Право Европейского союза: Учебник для вузов / Под ред. С.Ю. Кашкина - М.: Юристъ, 2009. – 1054 с.
38. Право и внешняя торговля/Отв. ред. В.С. Поздняков. М.: Междунар. отношения, 1987. – 152 с.
39. Принципы международных коммерческих договоров УНИДРУА 2004 / Пер. с англ. А.С. Комарова. М: Статут, 2006. – 735 с.
40. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА 2010 /Пер. з англ. О.С. Білоус. – К.: Юстініан, 2013. – 576 с.
41. Смыслов Д.В. Международный валютный фонд: современные тенденции и наши интересы – М., Финансы и статистика, 1993.
42. Топорнин Б.Н. Европейское право: Учебник. — М. Юристъ, 1999. – 456 с.

43. Фрей Л.И. Валютные ограничения и клиринги – М., 1940.
44. Шапира Ж. Международное право предпринимательской деятельности. Пер. с франц. Островской Е.П. и Малькова Д.Г.— М.: А/О Издательская группа «Прогресс», 1993. — 159.